

مردی

بسم الله الرحمن الرحیم

راهدان

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهش

استان البرز شهرستان کرج مدرسه علمیه تخصصی زینبیه

عنوان

بررسی تطبیقی خدائشناسی در الهیات شیعیه و مسیحیت

استاد راهنما

حجه الاسلام و المسلمین آقای دکتر اصغر آقایی

پژوهشگر

زهرا محمدی

تابستان ۱۴۰۳

تحمیدیه

سپاس بی‌کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی
رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزی ما ساخت.

حوزه های علمی خوارهران

تقدیم به

تقدیم به ساحت مقدس و ملکوتی بی‌بی دو عالم بهترین و برترین مادر و کانون محبت جهان هستی،
ریحانۃ النبی، حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)

حوزه های علمی خواران

تقدیر و تشکر

تقدیر و تشکر از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر آقائی که با نهایت صبر و تلاش مستمر مرا در تدوین این پژوهش همراهی نمودند. همچنین از تمام کسانی که در تدوین این تحقیق سهمی داشته کمال تشکر را دارم و از خداوند منان برای همه این بزرگواران سعادت و بهروزی خواستارم.

حوزه های علمی خواران

۱۸. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج ۵، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۱۹. دشتی، محمد، ترجمه نهج البلاغه، تهران، موسسه فرهنگی انتشاراتی زهد، ۱۳۸۰.
۲۰. ژیلسون، اتین، مبانی فلسفه مسیحیت، ترجمه محمد محمدرضایی و محمود موسوی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۵.
۲۱. سعیدی مهر، محمد، کلام اسلامی، ج ۱، قم، کتاب طه، ۱۳۹۱.
۲۲. سلیمانی اردستانی، عبدالرحیم، ادیان زنده جهان (غیر از اسلام)، قم: انتشارات کتاب طه، ۱۳۹۴.
۲۳. _____، درآمدی بر الهیات تطبیقی اسلام و مسیحیت، ج ۳، قم: کتاب طه، ۱۲۹۳.
۲۴. شهرستانی، محمد بن عبدالکریم، الملل و النحل، بیروت، بیروت، ج ۲، تهران، موسسه مطبوعات، ۱۴۱۵.
۲۵. شیخانی، علی باقر، اسحاقی، حسین، سریر سخن، قم، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۳.
۲۶. طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه محمدباقر موسوی همدانی، ج ۱-۱۰-۲۰، چ ۵، قم، دفتر انتشارات جامعه مدرسین، ۱۳۷۴.
۲۷. _____، شرح نهایه الحکمه، تحقیق و نگارش: عبدالرسول عبودیت، ج ۱، قم: مؤسسه امام خمینی، ۱۳۷۶.
۲۸. _____، آموزش فلسفه، ج ۲، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۰.
۲۹. طالقانی، محمود، پرتوی از قرآن، ج ۱، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۶۲.
۳۰. علی هادی، شاهد، صفات خدا در کلام اسلامی و کلام مسیحی (قرون وسطی)، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۹۳.
۳۱. عمید، حسن، فرهنگ عمید، بی جا، انتشارات اشجع، ۱۳۸۹.
۳۲. علوی عاملی، احمد، مصقل صفا در نقد کلام مسیحیت، قم: امیر، ۱۳۷۳.
۳۳. غفاری، محمد خالد، فرهنگ اصطلاحات آثار شیخ اشراق، ج ۱، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۰.
۳۴. قاضیان، رحمت الله، برهان نظم، قم، افق روشن، ۱۳۹۴، ص ۳۴.
۳۵. قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، ج ۵، دار الکتب الاسلامیه، تهران، بازار سلطانی،
۳۶. کرنز، ارل ای، سرگذشت مسیحیت در طول تاریخ، آرمان رشدی، انتشارات ایلام، ۲۰۰۸.
۳۷. گوستاولوبون، تاریخ تمدن، ج ۳، ترجمه محمدتقی فخر داعی گیلانی، تهران: افراسیاب، ۱۳۷۸.
۳۸. مرتضوی، سید ضیاء، دانشنامه امام خمینی، ج ۳، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۴۰۰.

۳۹. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار (شرح اشارات)، ج ۲-۳-۷، قم، صدرا، ۱۳۷۴.
۴۰. مصباح یزدی، محمدتقی، آموزش فلسفه، ج ۲، چاپ سوم، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۸.
۴۱. _____، معارف قرآن، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۱.
۴۲. لین، تونی، تاریخ تفکر مسیحی، ترجمه روبرت آسریان، تهران، فرزانه، ۱۳۸۰.
۴۳. مفتاح، محمد، حکمت الهی و نهج البلاغه، تهران: پیام آزادی، ۱۳۶۰.
۴۴. مرزبان کریمی، خداشناسی و توحید (سرآغاز دین و دینداری)، شهرکرد، سدره المنتهی، ۱۳۸۹.
۴۵. معین، محمد، فرهنگ معین، ج ۳، تهران، انتشارات زرین، ۱۳۸۲.
۴۶. مک گرث، آلیستر، در سنامه الهیات مسیحی، ترجمه بهروز حدادی، چ اول، قم، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۸۴.
۴۷. میشل، توماس، کلام مسیحی، ترجمه حسین توفیقی، چ ۲، قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۸۱.
۴۸. مکارم شیرازی و همکاران، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۴، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۵۴.
۴۹. _____، مسیحیت در دنیای کنونی، قم: امام علی بن ابیطالب، ۱۳۹۰.
۵۰. _____، پیام قرآن، ج ۳، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ نهم، ۱۳۸۶.
۵۱. موسسه فرهنگی هنری جام طهور، دایره المعارف طهور، تهران: جام طهور، ۱۳۹۵.
۵۲. میشل، توماس، کلام مسیحی، ترجمه حسین توفیقی، چاپ اول، قم، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۷۷.
۵۳. مشکور، محمد جواد، فرهنگ تطبیقی عربی با زبان های سامی و ایرانی، ج ۲، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۷.
۵۴. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۷، قم: موسسه دارالحديث، ۱۳۹۵.
۵۵. نوبختی، حسن بن موسی، فرق الشیعه، نجف، انتشارات المطبعة الحیدریه، ۱۳۵۵.
۵۶. ناس، جان بایر، تاریخ جامع ادیان، ترجمه علی اصغر حکمت، چ ۱۸، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۷.

۵۷. نراقی، محمد مهدی، جامع الافکار و ناقد الانظار، محقق مجید هادی زاده، ج ۱، موسسه انتشارات حکمت، ۱۴۲۳ق.

۵۸. هاشمی خوئی، میرزا حبیب الله، منهاج البراعه فی شرح نهج البلاغه، تحقیق ابراهیم میانجی، ج ۱۷، تهران: مکتبه اسلامی، ۱۴۰۰.

۵۹. هاینریش هانیه، پاول هرن، مترجم جلال خالقی مطلق، اساس اشتقاق فارسی، ج ۱، بی جا، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۶.

۶۰. هنری، فیس، الاهیات مسیحی، ترجمه ط. میکائیلیان، تهران، انتشارات حیات ابدی، بی تا.

۶۱. هاکس، جیمز، قاموس کتاب مقدس، ج ۴، تهران: اساطیر، ۱۴۰۰.

۶۲. هیک، جان، فلسفه دین، ترجمه بهزاد سالکی، نشر بین المللی الهدی، ۱۳۹۰.

۶۳. هوردن، ویلیام، راهنمای الهیات پروتستان، ترجمه طاهره وس میکائیلیان، ج ۱، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۸.

منابع عربی

۶۴. ابن فارس، احمد بن فارس، معجم مقاییس اللغة، ج ۴، قم: مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۴.

۶۵. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج ۲، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۸.

۶۶. الحسینی الزبیدی، محمد مرتضی، تاج العروس من جواهر القاموس، ج ۱۱، بیروت، دارالهدایه، ۱۳۸۵.

۶۷. بندریگی، محمد، المنجد، ج ۱، تهران، نشر ایران، ۱۳۷۵.

۶۸. حمصی رازی، سدیدالدین محمود، المنقذ من التقليد، ج ۲، قم: موسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۲ق

۶۹. حلی، نهاییه المرام فی علم الکلام، تحقیق فاضل العرفان، ج ۱، بی نا، بی تا

۷۰. _____، انوار الملکوت فی شرح الیاقوت، چاپ دوم، قم: الشریف الرضی، ۱۳۶۳.

۷۱. دمشقی، یوحنا، المئه مقالات فی ایمان الارثوذكسی، لبنان، منشورات المکتبه المبولسیه، ۱۹۹۱.

۷۲. راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱، بیروت: دارالشامیه، ۱۴۱۲.

۷۳. ربانی گلپایگانی، علی، محاضرات فی الاهیات، قم: موسسه الامام الصادق ع، بی تا

۷۴. _____، مصباح الهدایه الی الخلافه و الولایه، ج ۵، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۶.

٧٥. سبجانی، جعفر، نظام الحكم فی الاسلام (سلسله المباحث العقائديه)، ج ٤، قم: مؤسسه الامام الصادق عليه السلام ١٤٢٤

٧٦. _____، المحاضرات فی الهیات، قم، ج ١، انتشارات امام صادق عليه السلام، بی تا،

٧٧. سیوری، جمال الدین مقداد، ارشاد الطالبین الی نهج المسترشدين، قم، کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی، ١٣٩١.

٧٨. شیخ مفید، محمد بن نعمان، الاعتقادات، چاپ دوم، ج ١، بی نا، ١٤١٤.

٧٩. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، المبدأ و المعاد، تهران، نشر انجمن حکمت و فلسفه ایران، ١٣٥٤.

٨٠. _____، الحکمة المتعالیة فی الأسفار العقلیة الأربعة (اسفار)، حاشیه علامه ٤٢.

طباطبایی، ج ٦، چاپ سوم، بیروت، دار إحياء التراث العربی، ١٩٨١.

٨١. _____، اسفار، ج ٦، بیروت، دارالاحیاء التراث، ١٩٨١.

٨٢. صفی پور شیرازی، عبدالرحیم بن عبدالکریم، منتهی الارب فیلغه العرب، تصحیح محمد حسن فؤادیان، علیرضا حاجیان نژاد، تهران، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران، ١٣٨٨.

٨٣. طباطبایی، محمد حسین، نهایه الحکمه، ج ١-٤، قم: مؤسسه امام خمینی، ١٣٦٢.

٨٤. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، بیروت: دایره المعارف، ١٤١٦.

٨٥. طوسی، نصیرالدین محمد، الرسائل العشر، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، بی تا.

٨٦. _____، الانوار الالهیة، مشهد: مجمع البحوث الاسلامیه، ١٤٢٠ ق

٨٧. _____، قواعد العقائد، تحقیق علی ربانی گلپایگانی، قم: بی نا، بی تا،

٨٨. _____، شرح الاشارات و التنبیها، ج ٣، قم، نشر البلاغه، ١٣٧٥.

٨٩. طریحی، فخر الدین مجمع البحرين، تحقیق احمد حسینی، ج ٤، نشر مکتب النشر الثقافه الاسلامیه، ١٤٠٨.

٩٠. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ١،

٩١. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج ٢، قم، انتشارات اسوه، ١٣٨٣.

٩٢. فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر، ج ١، قم، دارالحجره، ١٤١٤.

٩٣. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ٤، بیروت، دارالحیا، ١٣٩٧.

٩٤. میثم بحرانی، میثم بن علی ابن، قواعد المرام فی علم الکلام، ج ١، قم: مکتبه آیه الله العظمی المرعشی

النجفی، ١٤٠٦ ق.

۹۵. مکی عاملی، محمد، الالهیات علی هدی الکتاب و السنه، ج ۲، بی جا: المرکز العالمی للدراسات الاسلامیه، بی تا.

مقالات

101. اسدی، علی، «خدای سه گانه؛ سیر پیدایش و تحول عقیده تثلیث و نگرش انتقادی قرآن کریم به آن»، نشریه معرفت ادیان، سال اول، شماره چهارم، پاییز ۱۳۸۹.

102. رحمت الله، کریم زاده، «برهان وجودی آنسلم و نقد آن بر اساس مبانی ملاصدرا»، نشریه آموزه های فلسفه اسلامی، سال نهم شماره ۱، پیاپی ۱۴، بهار و تابستان ۱۳۹۳.